

Anmeldelser

Kampen om Danmarks natur

Søren Olsen. 328 sider, rigt illustreret med fotos og male-rier mv., indb. Gads Forlag 2015. ISBN 978-87-12-05031-5. Pris 399 kr. i Naturbutikken.

Denne bog er højaktuel læsning. Vi nåede lige akkurat at få regeringens Naturplan Danmark med en række vigtige tiltag for en bedre beskyttelse og udvikling af naturen i landet, før den blev udskrevet valg. Den nye regering har erklæret, at den vil rulle en række af disse forbeholdninger tilbage og yderligere forringe bl.a. strandbeskyttelsen. Der er ingen tvivl om, at der skal kæmpes for Danmarks natur i de kommende år, og at DOF i samarbejde med de andre grønne foreninger har en stor og betydningsfuld opgave med at overbevise politikerne og befolkningen om vigtigheden af at sikre naturværdierne.

Hvordan det hidtil er foregået i de seneste ca. 200 år, kan man få et spændende indblik i ved at læse Søren Olsens vel-skrevne bog. Ud over at beskrive de vigtigste begivenheder har bogen fokus på de mange ildsjæle – amatører såvel som professionelle – der tålmodigt har arbejdet til gavn for naturen. For os som ornitologer kan det være særlig interessant at bemærke beskrivelserne af indsatsen af foreningens formænd igennem tiderne, herunder Lorenz Ferdinands banebrydende arbejde med registreringer af fuglelokaliteter som vidensgrundlag for naturbeskyttelsesarbejdet og Christian Hjorths konstruktive samarbejde med jægerne i Vildtforvaltningsrådet, der betød et afgørende gennembrud med ændrede jagttider for de jagtbare fugle og oprettelse af en lang række vildtreservater. Også mange andre navngivne ornitologers indsats nævnes. Bogens personregister er i den sammenhæng nyttigt.

Udover en kort indledning om natursyn, landskab og naturtyper er bogen opdelt i tre dele efter aktører. Først "Embedsmænd og naturromantikere", dernæst "Foreninger og naturhistorikere" og til sidst "Græsrodder, fagfolk og naturfonde", der udgør næsten halvdelen af bogen. Indholdet er kronologisk beskrevet fra fredskovforordningen i 1805 til Naturplan Danmark i 2014.

For mig, der er vokset op med foreningen Natur og Ungdom i 1960'erne og '70'erne, er det særlig interessant at læse det 20 sider lange kapitel om "Natur og Ungdoms virke for naturforståelse og naturbeskyttelse". Det er fornemt, at foreningen omtales så flot i det fine selskab af større og langt mere betydningsfulde foreninger, men det kan berettiges af, at det er første gang, at foreningens historie bliver samlet beskrevet. Jeg undrer mig over, at en række andre foreninger ikke er omtalt, idet de også betyder meget for dansk naturbeskyttelse, fx Dyrenes Beskyttelse, Greenpeace, WWF Verdensnaturfonden og Verdens Skove.

Ved læsning af bogen kan man let få det indtryk, at det først og fremmest er privatpersoner, de grønne foreninger og private naturfonde, der har passet på Danmarks natur. Det er da også en flot indsats, de har lavet med påvirkning af politikere og befolkning og med gennemførelse af fredninger og opkøb af naturområder. I bogen findes et Danmarkskort med en samlet oversigt over de private naturreservater, som Fugleværnsfonden, Danmarks Naturfond (Danmarks Naturfredningsforening) og Aage V. Jensen Naturfond har erhvervet. Men det kan undre, at den statslige og amtslige/kommunale naturforvaltningsind-

sats kun omtales helt overfladisk, selv om den er mange gange større. Og EU's Habitatdirektiv og Natura 2000-områderne med tilhørende handlingsplaner nævnes slet ikke, selv om de i dag er ryggraden i beskyttelsen af den vigtigste natur i Danmark og et bolværk mod, hvad skiftende regeringer måtte finde på.

Selv om der altså er nogle mangler ved bogens indhold, vil jeg varmt anbefale den. Det er godt at kende til fortidens kampe om Danmarks natur, når vi skal forme nutidens kampe for mere og bedre natur. Afslutningskapitlet giver inspiration til den kommende indsats.

Sten Asbirk

Rewilding

Jens-Christian Svenning, Camilla Fløjgaard, Rasmus Ejrnæs og Pil B. M. Pedersen. 36 sider, mange fotos, hæftet. Natur og Museum nr. 4, 2014. Pris kr. 60 + forsendelse.

Naturhistorisk Museum i Aarhus har i serien Natur og Museum udgivet et meget spændende lille hæfte om en af de markante trends inden for naturforvaltning – rewilding.

Rewilding medfører, at der skal sluges et par kameler i vores forståelse af naturforvaltning. I hæftets indledende afsnit 'Et nyt begreb' forklares det, at begrebet rewilding flytter fokus fra det historiske kulturlandskab og til vilde økosystemer, hvor der sker en stadig udvikling, som ikke nødvendigvis har et kendt statisk endemål. Det hedder således: "Rewilding bygger på en forståelse af, at naturen i princippet kan klare sig selv. Med rewilding tilstræber man at genskabe naturens egen evne til at opretholde økosystemer med høj biodiversitet. Det gør man ved at genetablere de processer, som opretholder biodiversiteten i de vilde økosystemer – typisk ved genindførelse af manglende arter med vigtige økologiske funktioner. Den underliggende logik er, at den biologiske mangfoldighed er langt ældre end "guldalderlandskabet" (det historiske landbrugslandskab). Naturen burde derfor ikke behøve menneskers pleje og pasning, hvis blot de vilde processer reetableres."

Det rykker i dogmerne, hvor vi her i DOF i næsten hele foreningens levetid har kæmpet for arter knyttet til kulturlandskabet som fx den Hvide Stork og engfuglene. Havørnens tilbagekomst, Kongeørnen og senest Mellemlagspætten er dog eksempler på fuglearter, der genindvandrer, fordi landskabet og de vilde dynamiske processer har plads til at fungere igen, kombineret med bedre beskyttelse mod jagt og miljøgifte. Gode rewilding-arter.

Hæftet bringer læseren grundigt rundt i emnet. Der redegøres for teorien og historien bag rewilding kombineret med henvisninger til udenlandske og danske eksempler på rewilding-projekter. Kameler er en af de få arter, der ikke nævnes i de spændende kapitler om de store dyrearters uddøen og årsagen hertil. Det er ren *Jurassic Park*, når det nævnes, at der arbejdes på såkaldt de-extinction-projekter med fokus på uldhåret mammut.

Der er ingen tvivl om, at rewilding-begrebet er kommet for at blive, og at det vil være med til at ændre vores syn på naturen i de kommende generationer. DOFs reviderede natursyn, der i nogen grad rummer rewilding-tankegangen, afspejler denne

udvikling. De store aktører inden for naturforvaltning rykker også i den retning. Naturstyrelsen har genindført den europæiske bæver som fritlevende i den danske natur for nogle år siden og har senest genindført den europæiske bison i Almindingen på Bornholm, i første omgang under hegn men med henblik på senere at blive sluppet fri i den bornholmske natur. Naturstyrelsen har også gennemført et naturforvaltningsprojekt med indbygget rewilding-tankegang med de vilde heste, exmoorponyerne, på Sydlangeland. I Lille Vildmose arbejder Aage V. Jensens Naturfond med vildsvin og kronhjorte og i mindre skala med vildheste (konik-heste) og vildkvæg (urokselfignende heckkvæg) under hegn. Helt aktuelt arbejder fondene sammen med Aalborg Kommune og Naturstyrelsen på et stort rewilding-projekt, hvor elge udsættes i kombination med kronhjorte i et stort indhegnet område.

Jeg mener ikke, at rewilding er løsningen på alle de udfordringer, vi møder i naturforvaltningen. Og det gør forfatterne af hæftet heller ikke. Engrylerne på Tipperne og kobbersnepperne på Nyord har brug for klassisk sommergræsning med kreaturer i kombination med høslæt på store, sammenhængende arealer, og det må vi ikke slippe.

For at komme ind i rewilding-tankegangen vil det være en god start at læse dette fremragende hæfte og kombinere det med et besøg på Fugleværnsfondens reservater Saksfjed-Hyllekrog eller Gulstav Mose, hvor principperne kan ses i næsten fuld udfoldelse, under hegn.

Sten Asbirk

Jysk Natur

Søren Skov. 396 sider, indbundet, rigt illustreret. Gylden-dal 2014. ISBN 978-87-02-13796-5. Pris 299 kr. i Natur-butikken.

Naturjournalist og -fotograf Søren Skov tager os med denne bog på tur til mange af de storslåede jyske naturområder. Ud over et forord og en kort indledning beskrives den jyske natur gennem 38 hovedkapitler lige fra Skagen Odde i nord til Draved Skov og kystskovene på Als i syd. De fleste af kapitlerne er underinddelt i mindre afsnit. Forrest findes et Danmarks-kort, hvor de enkelte lokaliteter er markeret med en prik, og ved hvert hovedkapitel er der et tilsvarende lille kortudsnit, der viser lokalitetens placering.

Bogen er skrevet i et letforståeligt og flydende sprog. Både flora og fauna omtales, så der er ikke tale om en decideret fuglebog. Der er omtalt forslag til vandreture fx med angivelser af, hvordan man finder til eventuelle fugletårne. I beskrivelsen af de enkelte lokaliteter fornemmer man tydeligt forfatterens generelle begejstring for naturen og glæden ved at færdes derude.

Udover teksten er bogen rigt illustreret med et utal af Søren Skovs smukke billeder. Der er tale om både landskabsbilleder og billeder af planter og dyr. Billedkvaliteten er god, og de er alle ledsaget af en kort tekst.

Bogen kan læses fra ende til anden, men som opslagsbog er den desværre ikke særlig velegnet. For det første indeholder de enkelte hovedkapitler i indholdsfortegnelsen ikke navnet på lokaliteten. Man skal gætte sig til, at kapitlet "Lyng, sand og vand" handler om Randbøl Hede. Man kunne også have øget brugervenligheden ved i de ret store prikker på oversigtskortet at have skrevet sidenummeret. Den største anke er dog, at bogen ikke indeholder et stikordsregister over de stednavne, dyr og planter, der omtales. Et sådant register ville selvfølgelig have øget sidetallet, men gjort bogen meget mere brugervenlig.

Der er tale om et digert værk i et handy format (20 x 21,5

cm), og der har selvfølgelig sneget sig enkelte fejl ind, hvoraf nogle er ret meningsfornyende. Jyske Ås (Vendsyssels grønne ryg) er – på både oversigtskortet og på detailkortet under kapitlet – placeret syd for Viborg. På oversigtskortet er der dog også en prik det rigtige sted, nemlig i Vendsyssel.

Trykfejl og lignende forekommer også, men ud over disse kritikpunkter kan bogen alligevel varmt anbefales. Den er meget inspirerende, og ikke mindst er den meget smukt illustreret. Man får lyst til at besøge stederne ud fra Søren Skovs fagligt velfunderede beskrivelser.

Søren Peter Pinnerup

The Helm Guide to Bird Identification

Keith Vinicombe, Alan Harris & Laurel Tucker. An in-depth look at confusion species, 396 sider, rigt illustreret, hft. Christopher Helm 2014. ISBN 978-14-08130-35-3. Pris 270 kr.

Bogen er en revideret udgave af den banebrydende *The Macmillan field guide to Bird Identification* fra 1989. Med nyudgivelsen har Keith Vinicombe – kendt som en af Englands fremmeste fuglebestemmelsesformidlere – og verdensklasseillustratoren Alan Harris sat sig for at puste nyt liv i deres halvgamle klassiker og bringe den på omgangshøjde med den seneste viden om feltbestemmelse og forekomster samt indarbejde de taksonomiske ændringer, som har præget de senere årtier.

Ligesom i førsteudgaven udredes feltbestemmelsen af et bredt udsnit af de mere svært-bestemmelige arter i Vesteuropa i fyldige tekstafsnit og klare plancher. Bogen er bygget op med indledende afsnit om forekomst og introduktion til feltbestemmelsen for hver art eller artsgruppe skrevet i et letlæseligt engelsk. Dernæst følger udførlige beskrivelser af arternes kendetegn, aldersklasser, varianter, hybrider mv. med reference til de oplagte bestemmelsesmæssige faldgruber. I visse tilfælde behandles dog kun de mere svært-bestemmelige dragter.

Teksterne er tilbunds gående revideret, og der henvises til et væld af litteratur undervejs. De fleste illustrationer går igen fra førsteudgaven, men der er suppleret med en stribe glimrende tavler af bl.a. stormfugle, diverse store måger, tornskader, sejlere, gulbuge, *Phylloscopus*-sangere mm. Fx er arter som Steppetornskade og Steppegulbug nu behandlet i både tekst og illustrationer.

Med sine små 400 sider og et ret stort format er bogen noget mere omfangsrig end den handy førsteudgave, så den vil nok gøre sig bedst som opslagsværk derhjemme eller i sommerhuset. Selvom guiden afgjort har bred appel, vil de aller mest velbevandede læsere nok sukke efter illustrationer af nogle af de meget sjældne gæster såsom Inuitmåge og Østlig Turteldue, der kun er behandlet i tekst. Endvidere er en lang række andre sjældenheder såsom de amerikanske småfuglearter ikke kommet med i guiden.

For feltornitologisk interesserede på alle niveauer udgør bogen dog et rigtig godt supplement til de gængse felthåndbøger, ligesom litteraturhenvisningerne vil være relevante for de mere nørdede læsere.

Troels Eske Ortvaad

Britain's Habitats

Sophie Lake, Durwyn Liley, Robert Still & Andy Swash. A guide to the wildlife habitats of Britain and Ireland, 276 sider, adskillige tabeller og farvefotos, indb. Princeton University Press, 2015. ISBN 978-0-691-15855-6. Pris £ 27,95.

De fire forfattere, alle økologer, har begået en felthåndbog om habitater i Storbritannien. Bogens målgruppe er, ifølge forfatterne, de af os, der er interesserede i habitaters betydning, diversitet og bevaringsværdi. Bogen gør læseren i stand til "at kende, forstå og værdsætte" de forskellige naturtyper. Et ambitiøst mål når det gælder ikke-fagfolk, men ikke desto mindre en grundlæggende betingelse for at forstå og tage del i debatten om vores natur. Bogen giver læseren indblik i de mange habitater i det, set med danske øjne, enorme område. Diversiteten er således – set fra Rådhuspladsen – overvældende og overstiger langt danske forhold.

Bogen er ikke for nybegyndere. Til gengæld vil fagfolk måske finde den for basal. Den beskriver 10 grundlæggende habitattyper underinddelt i 64 hovedkategorier. De grundlæggende er skov (7 %), krat (3 %), hede (7 %), græsland (41 %), bjerg- og klippeområder (8 %), vådområder (7 %), ferske vande (1 %), kyst (2 %) og "andre" (36 %) defineret som helt overvejende præget af menneskets påvirkninger.

Lad os eksempelvis se på habitaten skov, der inddeles i 12 overordnede typer og 39 undertyper. Blandt de overordnede er den caledoniske skov, den eneste oprindelige fyrreskov i Storbritannien, hvor den udelukkende forekommer i det skotske højland. Kapitlet består af afsnittene definition, oprindelse, udvikling, beskyttelse, og hvad man især skal se efter, når man besøger habitaten. Her nævnes skovmår, vildkat, Topmejsje, Tjur og tre arter korsnæb bl.a. Storbritanniens måske eneste endemiske fugl, Skotsk Korsnæb, der kun kan bestemmes ved hjælp af sonogrammer. I felten således hverken på udseende eller stemmer. Desuden omtales enkelte planter, svampe og insekter. For andre habitattyper behandles også trusler, klima og kulturelle aspekter.

Omtale af de enkelte naturtyper ledsages af fotos, faktabokse og udbredelseskort. Bogen vægter navnlig botaniske og geologiske aspekter. Fugle og sommerfugle omtales relativt

sparsomt, men er repræsenterede med en del fotos. En af faktaboksene har overskriften *How to recognise*. Her beskrives feltkendetegn for de enkelte biotoper. Temmelig usædvanligt og usædvanlig interessant. Beskrivelserne ledsages af fotos som i andre felthåndbøger.

Storbritanniens fuglefauna er, bortset fra spændende arter iagttaget på den irske vestkyst og øerne i Nordatlanten, næppe 'en rejse værd' for de fleste velberedte danske fuglekikkere. Til gengæld rummer regionen spændende habitater, vi ikke kan mønstre i Danmark. *Britain's Habitats* er en guldgrube af naturhistoriske detaljer omhandlede naturtyper, vi ikke finder mange andre steder mellem Alperne og Lapland. Fuglefaunaen er 'beriget' med 12 indførte arter (seks vand- og fem hønsefugle samt en parakit) og to genudsatte arter (Tjur og Stortræppe). Desuden forekommer 5 indførte pattedyr. Mårhund og vaskebjørn er man dog sluppet for. Til gengæld slås vi her på kontinentet med Nilgås og Amerikansk Skarveand, der er tilflyttere fra Storbritannien. Ville det være en god ide at genindføre en gammel kending, ulven, til det skotske højland, der plages af overgræsning af kronvildt?

En tilsvarende bog om danske habitater vil nok forudsætte økonomiske transfusioner fra en eller flere fonde. Inden det bliver aktuelt kan vi glæde, respektive græmmes, os over beretningerne i Kjeld Hansens *Folk & Fortællinger fra Det Tabte Land*. Skulle jeg atter besøge Storbritannien, vil jeg fortsat medbringe egentlige felthåndbøger. Habitatbestemmelser vil jeg overvejende trygt overlade til andre. Men jeg har nydt at blive klogere på bogens mange spændende faktuelle oplysninger.

Hans Harrestrup Andersen

Birds – The Art of Ornithology

Jonathan Elphick. 336 sider, 200+ farve- og s/h-illustrationer, indb. Natural History Museum, 2014. ISBN-13: 9780565093327. Pris £ 19,99.

Igennem århundreder har det været af afgørende værdi for forskeren at kunne illustrere observationer, og for ingen mere vedkommende end for ornitologer. Fx var tidligere tiders præparationsforhold anderledes rudimentære og krævede ofte, at præparaterne blev illustreret hurtigt for at undgå at tabe informationer. Men ud over at fungere som videnskabelige gengivelser tjente illustrationerne et andet klart formål: Illustratørernes evne til at fange selv den mindste idiosynkrasi og til at frembringe det æstetiske i fuglens udseende åbnede nemlig ornitologien for bred formidling.

Omfattende indsamlinger af fugle fra fjerne egne af verden og tilhørende illustrationer skabte over tid enorme museums-samlinger, der i dag muliggør studier af, hvordan illustrationens kunst har udviklet sig hen over de sidste århundreder. Et af disse steder er Natural History Museum i London, der ud over at huse en af verdens største naturhistoriske samlinger har for vane at udgive store værker, hvor man lukrerer på de enorme samlinger af præparater fra hele verden. Rutinen i at levere produktet på en lækker og indbydende måde er efterhånden vel indgroet, og dette værk er ingen undtagelse.

Jonathan Elphicks 'nye' bog leverer en glimrende kronologisk gennemgang af fugleillustratorer gennem tiden. Der er tale om et godt afsæt til at forstå, hvilke processer afbildningen af fugle har været igennem fra at være ganske fantasifulde tegninger til at være mere faktuelle og vidensbaserede tekniske gengivelser.

Selv om der i dette tilfælde er tale om en genudgivelse af en genudgivelse (værket har tidligere været udgivet i bl.a. et

andet format), er det stadig en nydelse at læse bogen, nu med et særdeles tiltalende, moderne og ikke mindst let tilgængeligt layout.

Med en million bøger og en halv million illustrationer til rådighed er det ikke svært at forestille sig det hyr, det må have været at skulle vælge ud mellem århundreders smukke og unikke gengivelser. Heldigvis bliver udvælgelsesprocessen hjulpet godt på vej af en lang liste af kendte leverandører såsom Audubon og Gould. Som Jonathan Elphick skriver, var der en reel og rig mulighed for at være startet forfra med bogen og have valgt en hel ny række af billeder, men når det kom til stykket, gav valget sig selv. Grundarbejdet med bogen er nemlig meget udførligt og vidner om en stor indsigt både i hvad samlingerne indeholder, men så sandelig også et vist kendskab til fuglenes verden.

Den kronologiske gennemgang viste sig i forberedelserne til bogen mest hensigtsmæssig, og det er en velfungerende detalje. Herved opstår et flydende billede, og skimmer man hurtigt igennem bogen, er det tydeligt at se udviklingen i gengivelsesernes kvalitet, nøjagtighed og flair for detaljen.

Bogen skal ses som forfatterens passionerede *cri de cœur* over fejringen af fugles diversitet, og holder man af den historiske udvikling af naturhistorie i sig selv, er denne bog et *must read*.

Jakob Walløe Hansen

Pigeons and Doves in Australia

Joseph M. Forshaw; illustrationer af William T. Cooper. 332 sider, indb. CSIRO, 2015. ISBN-13: 9780643096332. Pris £ 155.

Brogede Kejserduer i trækroneerne i Darwin og en lille Spinifexdue i Alice Springs var med til at definere mit førstehåndsindtryk af Australiens natur. Tre ugers feltarbejde i Australiens centrale indre bød på mange andre duer, der uden tvivl er min favoritfuglegruppe – og af mange regnes for at være blandt de smukkeste fugle. Derfor er det også en overordentlig stor glæde at kunne annoncere dette storværk, der omhandler duer i Australien.

Duer er nogle af de mest succesrige fugle og findes stort set over hele verden med den største diversitet i tropiske og subtropiske områder; Australien er absolut ingen undtagelse.

Der er tale om lidt af en moppedreng af en bog på 27 x 31 cm, rigt og særdeles smukt illustreret, men også meget teksttung. Den er proppet med data, tabeller og tekniske detailtegninger, alt sammen på tungt papir, med glat overflade, og det virker rigtig godt. Der er tale om et referenceværk, da der nok ikke findes et mere omfattende og opdateret værk over duer noget steds i regionen.

Ud over de mange illustrationer og data omfatter bogen også historiske beretninger over nu uddøde arter. Dette giver et meget nuanceret blik på diversiteten af duer i regionen, samtidig med at det bringer en tidsfaktor i spil på en måde, man sjældent ser i fuglebøger.

Forfatterparret William T. Cooper, der står for illustrationerne, og som nogle læsere måske kender fra *Parrots of the World*, og Joseph M. Forshaw, hvis forskerkarriere spænder tilbage til starten af 1960'erne, er absolut ikke noget dårligt match. Sammen har de over årene udfærdiget mange værker om fugle, og her leverer de igen varen på eksklusiv vis (bogen koster ca. 1500 kr.) og understreger dermed virkelig, hvordan studier af fugle er lige dele æstetik og kunst, som det er hardcore videnskab.

Med sit smukke layout, prydet af et par Diademfrugtduer på forsiden, fortjener bogen virkelig at ligge fremme på bordet mere end at stå på hylden, og vil for mit vedkommende hele tiden inspirere til flere møder med små toppede duer.

Jakob Walløe Hansen

Field Guide to the birds of Machu Picchu and the Cusco region, Peru

Barry Walker. 246 sider, 165 farvetavler med næsten 500 arter. Lynx Editions 2015. ISBN 978-84-96553-97-2. Pris 26 Euro.

I store dele et genoptryk af *Field guide to the birds of the Machu Picchu Historical Sanctuary, Peru* (2001) og *Field guide to the birds of Machu Picchu, Peru* (2002, 2005), men med nye tavler og kun én forfatter. Med sine 12 x 20 x 1,7 cm og 410 g er bogen lidt kortere, smallere og lettere end udgaven fra 2005, så den er nem at have i jakkelommen.

Indenfor omslaget ses forrest et kort over det område, bogen dækker omkring det øvre tilløb til Urubambafloden, dog uden målestok, bagest et kort over den populære og pragtfulde, men meget anstrengende flerdages vandretur 'The Inca Trail', igen desværre uden målestok.

Indledningskapitlerne er meget spændende. Her behandles diversitet og artsdannelse, og det søges forklaret, hvorfor netop denne region er så artsrig (500 arter), og hvorfor den har så mange endemiske arter. Også de værste trusler og eventuelle følger af global opvarmning behandles, og der gives en oversigt over de vigtigste habitattyper og en gennemgang af områdets mest truede fuglearter.

Man kan undre sig over, hvorfor de dejlige illustrationer af Jon Fjeldså, de fleste fra *Birds of the High Andes* er blevet skiftet

ud. De nye er næsten alle taget direkte fra *Handbook of Birds of the World*. De er korrekt tegnet, hvad fjerdragten angår, men størrelserne er til gengæld helt ude af proportioner, hvilket gør det sværere at bruge bogen til feltbestemmelse. Her må man ty til teksten, hvor total længden, og for kolibriers vedkommende også næblængden er angivet. Fuglenes stillinger og proportioner er kraftigt stiliserede og ofte helt forkerte (antpittas, Streaked Tuffedcheek, Spotted Barbtail, White-throated Tyrannulet, Bran-colored Flycatcher og mange andre), mange tydeligvis tegnet af personer, der aldrig har set arten i live. De fleste er dog rigtig gode.

Teksten om de enkelte arter står belejligt (og i modsætning til 2005-udgaven) ved siden af tavlerne. Teksten angiver kort og præcist højdeforekomst, feltkendetegn, habitat, adfærd og sang, og i reglen står der på hvilke lokaliteter, man kan se arten. Til sidst i teksten er der ofte fundet plads til at forklare oprindelsen af det latinske navn, en oplysning som kun sjældent ses i fuglebøger. Det er måske også ret ligegyldigt for bestemmelsen af fuglen, men det er jo typisk noget folk spørger om, når de hører navnet første gang.

Generelt er teksten original, velskrevet og fuld af nye oplysninger. Den vidner om forfatterens enorme kendskab til fugle og giver hurtigt sikkerhed for, om man har bestemt en fugl korrekt.

Efter fugletavlerne med tilhørende tekst kommer en meget nyttig guide til de gode fuglesteder i området. Her kommer forfatterens store lokalkendskab til nytte. Afsnittet er hele bogen værd for den, der ikke kender området. Der angives præcist, hvordan man kommer frem, hvordan man skal forholde sig til de lokale, koordinater for hvor man skal forlade vejen og meget mere. Der er også en artsliste med de vigtigste arter for hver lokalitet.

Dernæst sluttet bogen af med en checkliste med angivelse af habitat, højdevalg, fourageringsmåde (terrestrisk, underskov, midt-højde, kroner, luft, vand) og abundans for de behandlede arter. De samme oplysninger er givet under teksten til hver art, så listen er temmelig overflødig, men den er meget nøjagtig og videnskabelig korrekt, og den giver et godt overblik.

Dette er en bog, der nok især henvender sig til den lidt fugleinteresserede turist, der kommer for at se Machu Picchu og gå ture i området, men den er skrevet af en fugleekspert med mange års erfaring i at guide i Peru og især Cusco og har mange oplysninger, der ikke står andre steder. Den kan anbefales til enhver, der vil se på fugle i Cusco, også til de mere seriøse fuglekigere der allerede har *Birds of Peru* med i bagagen.

Niels Krabbe

Bøger om Færøernes fugleliv

Det er mildt sagt ikke så ofte, der udkommer originale bøger om fuglelivet på Færøerne. Klassikeren er Anders Holm Joensens bog *Fuglene på Færøerne* fra 1966 (anmeldt i DOFT 61: 190, 1967). Det samme er *Fuglefangsten på Færøerne* af Arne Nørrevang (anmeldt i DOFT 72: 151, 1978). Desuden bør den dobbeltsprogede oversigt over Færøernes fugle (omtalt i DOFT 78: 154, 1984) og fieldguiden *Fugle i Nordatlanten* (anmeldt i DOFT 85: 182, 1991) nævnes.

I de senere år er der yderligere udkommet nogle publikationer, som bør være kendte i videre kredse. Det gælder bogen *Færøsk Trækfugleatlas* (anmeldt i DOFT 109: 36-37, 2014) samt følgende bøger, som alle har Jens-Kjeld Jensen som ene- eller førsteforfatter. Han er konservator og forfatter på Nólsoy, og hans indsats i udforskningen af Færøernes fauna og flora er så omfattende, at han blev udnævnt til æresdoktor ved Færøernes Universitet i februar 2015.

Liste over fugle der er set på Færøerne – List of birds seen in the Faroe Islands

2. udgave. Jens-Kjeld Jensen, Dorete Bloch og Bergur Olsen. Tórshavn 2005. ISBN 99918-3-166-5. 18 sider.

En lommebog – 10 × 15 cm – der i tabelform oplyser om alle de på Færøerne registrerede fugle med oplysning om deres navn på engelsk, dansk og latin samt oplysning om sjældne – i så fald hvor ofte de er set for og efter 1950 – regelmæssigt forekommende, men ikke ynglende trækgæster, samt hvis de er regelmæssigt ynglende, oplysninger om det samlede antal ynglepar. En genial og kortfattet oversigt på vandfast papir, yderst velegnet til feltbrug på Færøerne, men pt. udsolgt.

Færøernes ynglefugle

Jens-Kjeld Jensen. 58 sider. H.N. Jacobsens Bókhandil, Tórshavn, 2008.

Af de indtil nu 306 fuglearter, der er registreret på Færøerne, er de 14 usikre/fåtallige ynglefugle, mens de 54 er stabile ynglefugle. Det er disse sidste 54 arter, bogen handler om. For hver art er der en side med et farvefoto og en kortfattet tekst, bl.a. med oplysning om antallet af ynglepar. En praktisk og nyttig lille bog – 11 × 19 cm – nem at have med i lommen.

Lundefangst – en fangst dag på Nólsoy

Jens-Kjeld Jensen. 88 sider, 110 fotos, de fleste i farver og mange figurer. Tórshavn 2009. ISBN 978-99918-3-277-7 (engelsk udgave 2010).

Fangst af Lunder var tidligere en meget vigtig del af den færøske kultur, men lundebestanden er i de senere årtier gået så meget tilbage, at man har sommerfredet arten de fleste steder. Så meget vigtigere er det, at der nu er blevet publiceret en dokumentation af denne færøske fangsttradition. I tekst og billeder beskrives alle aspekter af lundefangsten, herunder regulering af fangsten, idet man stiler mod kun at fange de endnu ikke ynglende individer. Det noget komplicerede system med hvor den enkelte fanger må sidde og fleye er også fint beskrevet. Et afsnit om Lunden i husholdningen mangler ej heller. Bogen afsluttes med en omtale af Lundens mange parasitter, et afsnit, der samtidig viser, hvor vidtfavnende Jens-Kjelds viden er.

Mallemukken på Færøerne –

The fulmar on the Faroe Islands

Jens-Kjeld Jensen. 102 sider, 167 farvefotos og mange figurer. Tórshavn 2012. ISBN 978-99918-3-345-3.

Mallemukken blev først registreret som ynglefugl på Færøerne i 1839, men kom hurtigt til at indtage en betydelig plads i den færøske befolknings økonomi. Bogen beskriver alle dele af Mallemukkens biologi og befolkningens udnyttelse af fuglen, dens unger og æg. Parasitter, fjender samt farer i form af bifangst ved fiskeriet beskrives indgående. Oplysninger om bestandsstørrelse, køns- og aldersbestemmelse afsluttes med et kapitel om madopskrifter. Teksten og de mange illustrative billeder giver et fremragende billede af samspillet mellem fugl og mennesker. Den traditionelle mallemukfangst er gået over fra at være en livsnødvendighed til mere at handle om en delikatess på middagsbordet. Teksten er på dansk, men med kortfattede engelske resuméer i indledningen til hvert kapitel.

Endelig skal det nævnes, at en ny bog af Jens-Kjeld Jensen og Søren Sørensen er på vej. Titlen er *Færøernes fugle – fakta og tal / Faroese birds – facts and numbers*.

Niels Otto Preuss